

Den dag en groda flyttade in i klassrummet

Berättelse

Hem från Paris med en idé

Sommaren 1878 steg Anna Whitlock av tåget i Stockholm efter flera år utomlands. Hon var 26 år gammal och hade bland annat bott i Paris, där hon arbetat som korrespondent för en svensk tidning. Under sina år i Europa hade hon inte bara skrivit artiklar, utan också studerat språk och pedagogik och sett hur barn undervisades på andra sätt än hemma i Sverige. Nu bar hon på en bestämd idé: hon skulle starta en egen skola, och den skulle inte likna någon annan.

Två rum på Drottninggatan

Drömmen var stor, men plånboken var tunn. Anna hade inte råd med någon riktig skolbyggnad. I stället hyrde hon två rum av en familj på Drottninggatan, mitt inne i staden. Lösningen var enkel och praktisk: i det ena rummet bodde hon själv, och det andra blev hennes klassrum. För Anna spelade det mindre roll att lokalen var trång. Det viktiga var inte väggarna, utan vad som skulle hända inne i dem.

Den allra första dagen kom sju elever till det lilla rummet. Alla var flickor, och alla var sju år gamla. Det var en blygsam början för en verksamhet som många decennier senare skulle bli en av Stockholms mest kända skolor.

En annan sorts lektion

För att förstå hur ovanlig Annas skola var måste man veta hur en vanlig lektion såg ut på den tiden. Eleverna satt oftast tysta på rad och lärde sig texter utantill, ord för ord, utan att alltid förstå vad orden betydde. Anna ansåg att en sådan undervisning var torr, dogmatisk och nästan meningslös. Hon ville något helt annat.

I stället för att låta barnen rabbla berättade Anna. Hon var en lysande berättare, och hennes historier var så målande att eleverna kunde se hela världar framför sig. En av hennes forna elever mindes långt senare hur Anna kunde skildra livet på Pampas, grässlätterna i Sydamerika, så levande att det blev "som en hel roman". Genom orden reste barnen till platser de aldrig hade sett.

Grodor, frön och utflykter

Men Anna nöjde sig inte med att berätta. Hon ville att barnen skulle ta på, titta och själva upptäcka. I klassrummet stod glaslådor med en groda och en ödla, och eleverna fick mata djuren med flugor och studera hur de levde. På fönsterbänken planterade barnen frön i jord och följde noga, dag för dag, hur de små plantorna stack upp och växte.

Lärandet stannade inte heller innanför de hyrda rummen. Med jämna mellanrum tog Anna med sig hela klassen ut: till skogen, till ett museum eller för att se hur människor arbetade på en fabrik eller ett tryckeri. På så vis fick barnen möta verkligheten direkt, inte bara läsa om den. Det var ett

radikalt sätt att undervisa, och det byggde på en enkel övertygelse: den som förstår minns längre än den som bara lär sig utantill.

Från sju flickor till en hel skola

Annas lilla skola växte snabbt, och ryktet om hennes nya idéer spreds. Efter några år började även pojkar gå där, och 1893 tog Anna ett stort steg och lät flickor och pojkar undervisas tillsammans i samma klasser, en så kallad samskola. Det var mycket ovanligt för sin tid. Skolan, som så småningom fick bära hennes eget namn, ledde hon ända fram till 1918.

Senare i livet blev Anna Whitlock också en av de ledande personerna i kampen för kvinnans rösträtt. Men allt hade börjat den där sommaren 1878, i två hyrda rum på Drottninggatan, med sju små flickor, en groda i en glaslåda och en lärare som vägrade tro att barn lär sig bäst genom att sitta tysta. För Anna var ett klassrum aldrig bara en plats där man satt still. Det var en plats där världen skulle komma in.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
utomlands	i ett annat land
en korrespondent	en journalist som skriver hem från ett annat land
pedagogik	läran om hur man undervisar och lär ut
bestämd	här: tydlig och säker
en lokal	ett rum eller en byggnad som man använder för något
trång	liten, med ont om plats
blygsam	här: liten och enkel
ett decennium	tio år (flera: decennier)
utantill	när man kan något i huvudet, utan att läsa
dogmatisk	som följer fasta regler utan att tänka själv
att rabbla	säga något snabbt och mekaniskt utan att tänka
målände	här: så levande att man ser det framför sig
forna	tidigare, från förr
en övertygelse	något man är helt säker på
radikal	helt ny och annorlunda, ofta mot det vanliga
en samskola	en skola där pojkar och flickor går tillsammans

Läsförståelsefrågor

---

1. Vad hade Anna gjort i Paris innan hon kom hem?
  1. hon hade gått i skola
  2. hon hade arbetat som korrespondent för en tidning
  3. hon hade öppnat ett museum
2. Varför höll Anna skola i två hyrda rum i stället för i en skolbyggnad?
  1. hon ville bo nära skogen
  2. hon hade inte råd med en skolbyggnad
  3. det var förbjudet att bygga skolor
3. Hur såg en vanlig lektion ut på den här tiden, enligt texten?
  1. eleverna gjorde experiment och åkte på utflykter
  2. eleverna satt tysta och lärde sig texter utantill
  3. eleverna fick välja sina egna ämnen
4. Varför berättade Anna målande historier för barnen?
  1. för att barnen skulle förstå och se saker framför sig
  2. för att hon inte hade några böcker
  3. för att fylla tiden tills lektionen var slut
5. Vad hände 1893?
  1. skolan stängde
  2. flickor och pojkar började undervisas tillsammans
  3. Anna flyttade tillbaka till Paris
6. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
  1. De första sju eleverna var flickor på sju år.
  2. Anna tog ibland med hela klassen ut på utflykt.
  3. Föräldrarna betalade ingenting för skolan.
7. Texten säger att Anna ville att barnen skulle "möta verkligheten direkt". Vad menas med det? Ge exempel ur texten. (öppen fråga)
8. Varför tror du att Anna lät barnen ha djur och plantor i klassrummet? (inferens)
9. Hur visar berättelsen att Annas idé om undervisning skilde sig från andras på den tiden? (inferens)
10. I slutet står det att klassrummet "var en plats där världen skulle komma in". Förklara med egna ord vad detta betyder. (inferens)

11. Beskriv med egna ord hur Annas allra första skoldag såg ut: var den var, vilka som kom och vad som gjorde den ovanlig. (Öppen fråga)

Facit

1. hon hade arbetat som korrespondent för en tidning
1. hon hade inte råd med en skolbyggnad
1. eleverna satt tysta och lärde sig texter utantill
1. för att barnen skulle förstå och se saker framför sig
1. flickor och pojkar började undervisas tillsammans
1. ja b) ja c) det står inte i texten
- Exempel på svar: Att barnen skulle lära sig av riktiga saker och händelser, inte bara av böcker. I texten gör de det genom att mata djur, plantera frön och åka på utflykter till skogen, museer och arbetsplatser.
- Exempel på svar: Hon ville att barnen själva skulle iaktta och förstå hur djur och växter lever, så att kunskapen blev levande och lättare att minnas än om de bara läste om den.
- Exempel på svar: Andra lärare lät eleverna sitta tysta och rabbla texter utantill, medan Anna berättade levande historier, använde djur och växter och tog med klassen ut. Hon ville att barnen skulle förstå, inte bara memorera.
- Exempel på svar: Det betyder att Anna ville hämta in livet utanför skolan i klassrummet, så att barnen mötte verkliga djur, växter och berättelser om hela världen i stället för bara döda ord i en bok.
- Exempel på svar: Den första dagen var i ett hyrt rum på Drottninggatan i Stockholm. Sju flickor, alla sju år gamla, kom dit. Det ovanliga var att Anna inte lät dem läsa utantill, utan berättade historier och lät dem upptäcka djur och växter.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är en litterär närbild av skolans första dag och tid och är tänkt att komplettera de biografiska texterna, som mer beskriver hela hennes liv och hennes roll i rösträttskampen. Texten är skriven i preteritum. Tema: synen på kunskap, reformpedagogik och hur man lär sig bäst. Frågorna 8–10 kräver inferens och lämpar sig väl för par- eller helklassdiskussion. Knyt gärna an till hur Annas idéer (förståelse framför utantillkunskap, praktiskt lärande, studiebesök) lever vidare i dagens skola.

Diskussionsfrågor

- Anna tyckte att utantillkunskap var torr och meningslös. Håller du med, eller finns det saker som är bra att kunna utantill?

- Texten beskriver hur barnen lärde sig genom djur, frön och utflykter. Hur skulle din drömlektion se ut?
- Anna byggde något stort av en mycket liten början. Vad krävs för att våga starta något nytt med små medel?
- Vad är skillnaden mellan att veta något och att verkligen förstå det? Ge ett exempel ur ditt eget liv.
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en lärare, lektion eller situation som lärde dig något på ett sätt du aldrig har glömt. Berätta vad som hände och varför det fastnade.

Källor och faktagranskning

- Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (skbl.se): Anna Whitlock — <https://skbl.se/en/article/AnnaWhitlock>
- Wikipedia: Anna Whitlock — https://en.wikipedia.org/wiki/Anna_Whitlock
- Föreningen för svensk undervisningshistoria: Anna Whitlock – en pedagogisk pionjär — <https://undervisningshistoria.se/anna-whitlock-en-pedagogisk-pionjar/>
- Stockholmskällan: Anna Whitlock 1852–1930 — <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/32316>

Faktagranskad i juni 2026. Anna Whitlock föddes 13 juni 1852 i Stockholm och dog 16 juni 1930 i Djursholm. Hon grundade en skola i Stockholm 1878 (senare Whitlockska samskolan), som blev samskola för pojkar och flickor 1893, och var dess rektor till 1918. Hon var med och grundade Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt och var dess ordförande i två omgångar. Osäkerhet: källorna anger något olika årtal för ordförandeperioderna (Wikipedia: 1903–1907 och 1911–1912; skbl.se: 1903–1909 och 1912–1914). Texterna säger därför bara "i flera år" / "i två omgångar" utan exakta årtal. Bilden (1912) är public domain (publicerad före 1931, okänd fotograf).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.